START

CONTROL TEST TARGET
for Kodak Quality Monitoring

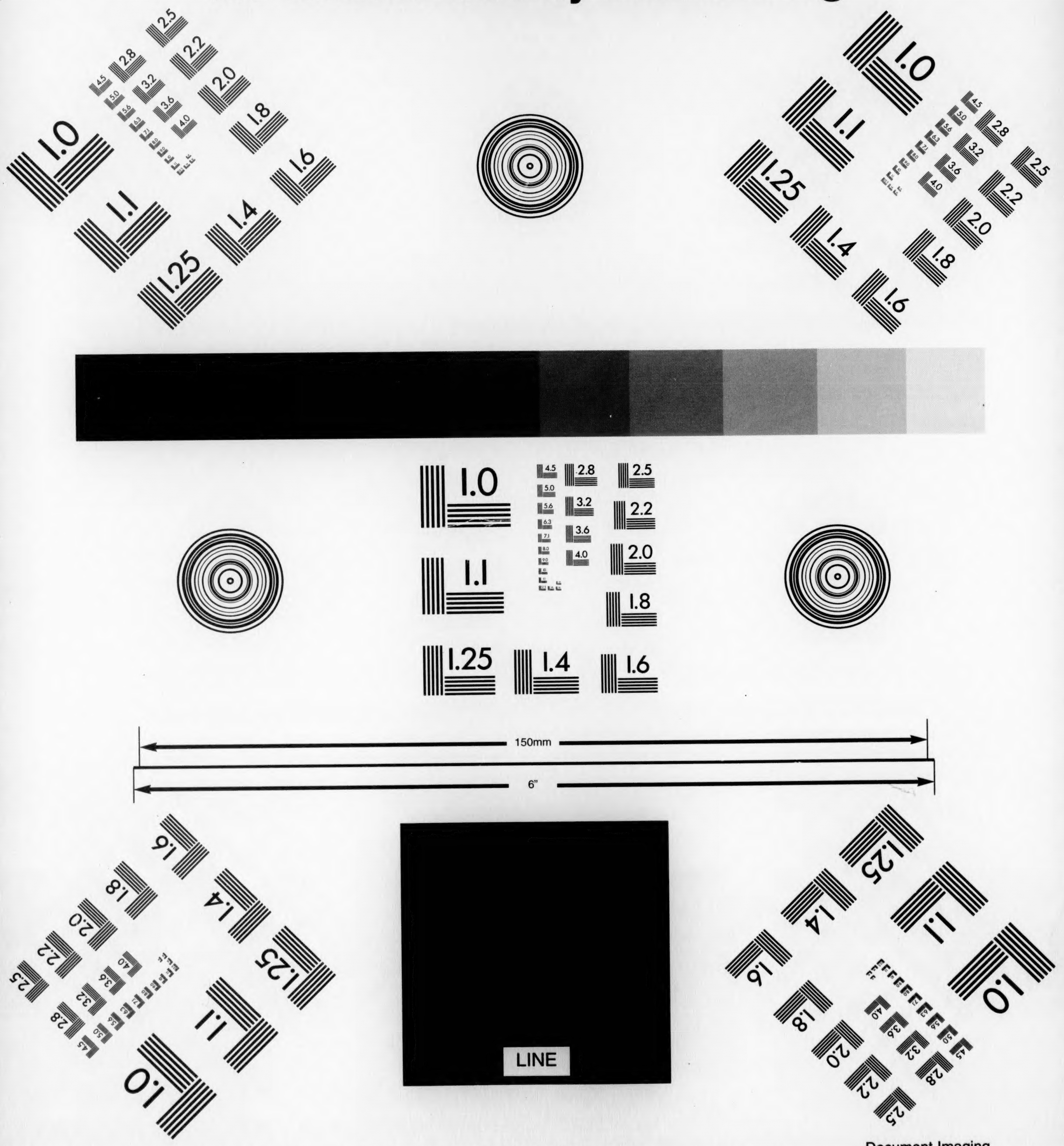

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 @ Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT IMAGING

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL
Y-2004-1889.3

Cutler, Yosel.
Muntergang (contains 4 dramatic skits).
Nyu York, c1934.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET

YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1889.3

Cutler, Yosel, 1896-1935.
Muntergang / Yosl Kotler. 2. ofl., koregirt.
Nyu York : Farlag Signal, c1934.
190 p. : ill. ; 20 cm.
Contains 4 dramatic skits.

1. Yiddish wit and humor. 2. Short stories, Yiddish.--lcsh 3. Yiddish drama.--lcsh
I. United States-New York-New York

ID : NXYH01-B4631 CC: 9114 DCF: [HBR]
CALL #: /4584

Reduction ratio x 10.0

קאָמעדיע

ס צ ע נ ע.

א סאָדע־סטענד, לעם אַן אַפּאַרטמענט הויז, פרימאָרגן

פ אַ ר ש ו י נ ע ן:

אַלטער מאַן מיט ווייס בערדל.
סטענדקיפּער, שוואַרצגרויע וואָנצעס, באַוואַקסן פּאָנים.
יונגערמאַן, אַרבעטער.
יאָסל, אַ יונג באָכערל.
מיסעס זעמל, אַ פרומע אידענע — שכינע פון דעם הויז.
מיסעס פּיקמאַן, שכיינע פונם זעלבן הויז.
מיסטער קרעפּל, לענדלאָרד.
שעריף, פּאָליסמאַן, צוויי טרעגער.
ערשטער, צווייטער, דריטער און פערטער — שכיינים.
כאַווער דאָבלין און כאַווערטע כאַזאַנאָוו.
נעגער, מאַסן מיט פּלאַקאַטן.

אַלטער: גיסט אַריין אַ ביסעלע וואַנעלע.

סטענדקיפּער: וואָס איז דאָ, אַ טשאַריטי אָרגאַניזיישאָן? פאַר אַ פּעניע אַ גלעזל סעלצער זאָל איך אים נאָך גיסן וואַנעלע?

אַלטער: וואָסי, איר האָט קאַרג וואַנעלע? מיילע זאָל זיין אַ ביסעלע טשערי, (סטענדקיפּער גיסט), גיסט גיסט פּלענטע, זאָל מיינס איבערגיין.

(דורך דער גאַנצער צייט שטייט אַ יונגערמאַן, הייבט אַלע צייטונגען, מישט זיי און לייענט.)

סטענדקיפּער: העי, העי מיסטער! אָדער קויפט אַ „פּייפּער“, אָדער באַדערט נישט.

יונגערמאַן: (האַלטנדיק אַ „פאָרווערטס“) פאַר דעם פּייפּער ווילט איר געלט? (צעקנייטשט די צייטונג מיט קאַס און וואַרפט זי אַף דער ערד.)

סטענדקיפער: וואס איז דאס פאר א ביזנעס? איך האב געמאכט דעם „פייפער“? (דער יונגערמאן ווארפט אים צו דריי סענט) האט איר דאך באלד געקענט קויפן און נישט מאכן קיין טראבל.

יונגערמאן: (הויבט אויף די צייטונג, ווייזט) נו, טוט א קוק אין דעם כאזערשן „פייפער“. (לייענט) „דער לענדלארד פון „שארלאט סטריט“ איז געוועז געצוואונגען ארויסצושטעלן דעם נעקסטן „טענענט“ אין גאס. צוליב דעם קריזיס איז געווארן א מאדע נישט צו צאלן קיין רענט, און א לענדלארד מוז זוכן שביינים וואס האבן געלט, ווייל מארגענדזשעס מוז מען באצאלן.“ (יונגערמאן ווארפט אוועק די צייטונג) נו, דארף מען נישט שפייען אף אזא „פייפער“?

אלטער: וואס איז דאס, דער „פארווערטס“? פע! דאס איז דאך א „גארבעדזש־קען“! צוואנציק יאר האב איך געלייענט דעם „פארווערטס“, ביז ס'איז מיר נישט־גוט געווארן, פע. ערשט איצט אף די עלטערע יארן בין איך געקומען צום סייכל און איך לייען א לייטישן „פייפער“.

יונגערמאן: וואס פאר א „פייפער“ לייענט איר איצט?

אלטער: איך לייען דעם „טאג“.

יונגערמאן: אז אך און וויי צו אייער סייכל!

אלטער (ביזלעך שלעפט ארויס א „טאג“ פון קעשענע): וואצעמערע, וואצע? הא? טוט נאר א קוק א פייפער, מיט אלע „אימפרואוומענטס“ און בלאפס. (ווייזט די קעפלעך) „מאן באגייט זעלבסטמארד אויס ריינער ליבע“, רוסלאנד מוטשעט אידן, (א בריוו פון בייעס נאכמען ביאליק), „פאגראמען אף אידן אין פוילן“, און אט האט איר א סקיצע פון דאקטאר קארבאלניק: וואס וויל מען האבן פון פילסודסקין? ער איז א קראנקער מאן און אים ליגט נישט קיין פאגראמען אין קאפ.

יונגערמאן: דאס איז אייער עמעסער פייפער?

אלטער: דאס איז נאך בלאטע, אט וועל איך אייך לייענען א שטיקעלע „מענער און פרויען“ וועט איר זען. (יונגערמאן וויל אוועקגיין, אלטער האלט אים צו באם ארבל, לייענט): „ווערטער רעדאקטאר! איך בין א עוויקער לעזער פון אייער ווערטער צייטונג־פייפער. איך בין געבוירנגעווארן מיט 58 יאר צוריק, און אלט בין

איך, קען מען זאגן, 38 יאר, צוליב די מאנקי־דריזן. זינט די מאנקי־דריזן, איז מיין ווייב געווארן גליקלעך, אבער נישט מיט מיר. זי האט זיך פארליבט אין מיינעם אן אלטן באטריגער מיט געפארבטע וואנצים, און איך בין געבליבן עלנט ווי א כאמעצדיקער פלעדער־וויש אף פייסעך. זי האט מיר אויסגעבראכט מיין פארמעגן, ווייל די מאנקי־דריזן האבן מיך אפגעקאסט אכציק טהולער א דריז מיט מיינע אייגענע מאנקים.“

יונגערמאן: גענוג! גענוג גענודיעט מיסטער! זאגט נאר, איר קענט דעם ראוו פונם ערשטן פלאר?

אלטער: א קאשע אביסל? מיר דאוונעןביידע אין דער רומענישער שול.

יונגערמאן: טא זאגט אים, אז ער זאל נישט זיין קיין סקעב. אלע שביינים גרייטן זיך צום סטרייק און דער ראוו מאכט זיך געפייגערט.

אלטער: וואס ווילט איר? אז א ראוו מיט א בארד און פייעס זאל פיקעטן אין „סטריט“ מיט פרעמדע וואבער?

סטענדקיפער (שרייט זייער הויך): העי! יאסל, יאסל!

יאסל (קומט צו): העלא, אנקל.

סטענדקיפער: א, יאסעלע, דו קענסט שוין ניט דיין פעטער? וואס מאכט עפעס די מאמע?

יאסל: זי'ז אלראיט. וואס הערט זיך עפעס בא אייך, אנקל?

סטענדקיפער: וואס זאל זיך הערן? זינט'ן קריזיס לייז איך אסאך וויניקער. נו, וואס זאגסטו דערצו, יאסל?

יאסל: וואס איז דא צו זאגן?

סטענדקיפער: פרעגזשע פארוואס.

יאסל: וואס טויג אייך דער פארוואס?

סטענדקיפער: אז מען פרעגט פארוואס, ווייסט מען פארוואס.

יאסל: איך וויים אן א פארוואס.

סטענדקיפער: אוי ביסטו אן אקשן! טו מיר אמאל א טויווע און פרעג פארוואס.

יאסל: נו, גוט, זאגט פארוואס.

סטענדקיפער (בייז): אידיאט, דו פרעגסט נאך פארוואס? די מענטשן זענען דאך ארעם געווארן. (פויזע). מע קען דאך אפילע

נישט צאָלן קיין רענט! זעסט וואָס דאָ טוט זיך אין „בלאָק“? מע וועט סטרייקן. הערסט, יאָסל, אַלעוואַי זאָל איך ליגן זאָגן, מ׳וועט סטרייקן.

אַלטער (מישט זיך אריין): נישט געפערלעך! דער אמעריקאנער קאָפּ איז נישט אויסגעדאַרט. אפילע צום קריזיס איז דאָ אַ מיטל.

סטענדקיפּער: ס׳איז דאָ אַ מיטל? סיידן „ארויסמופן“ פון דער וועלט!

אַלטער: איר זענט אַ סטענדקיפּער, שטייט איר דאָ און איר מיינט, אַז אַטוירני סטריט איז די גאַנצע וועלט. האָט איר געהערט וועגן דעם נייעם פּלאַן? טעכנאָ־דאָס, ס׳הייסט טעכנאָ... טעכנאָ־גראָסערי!

סטענדקיפּער: וואָס פאַר אַ גראָסערי?

אַלטער: נישט קיין גראָסערי, נאָר אַ גליק. אָט וועל איך אייך דערקלערן. אַף אַלצדינג וועט זיין אַ מאַשין. לעמאָשל: איר וועט זיך וועלן געטן מיטן ווייב, וועט איר געבן אַ קוועטש אַ „באָטן“, וועט ארויסשפּרינגען אַ געט.

סטענדקיפּער: וועט מען מאַכן אַ לעבן דערפון?

אַלטער: מען וועט נישט דאַרפן מאַכן קיין לעבן. דער טעכנאָ־דאָס האָט אויסגערעכנט, אַז אויב מאַשינען וועלן אַלצדינג מאַכן, וועט דאָך נישט קאָסטן קיין „וועידזשעס“, וועט מען קענען דינגען גוטע „רומס“ פאַר אַ ניקל אַ יאָר.

סטענדקיפּער: אָט דאָס הייסט אַ „באַרגען“!

אַלטער: כאַפּט ניט. (געמאָרע ניגון) אויב מאַשינען וועלן אַלצדינג אליין מאַכן אָן די מענטשן, פרעגט זיך אַ קאַשע... וואו וועלן די מענטשן נעמען דאָס ניקל אַף צו באַצאָלן אַ יאָר דירע־געלט?

(מיסעס זעמל קומט ארויס פון הויז מיט אַ קוישל פון שווארצער צעראַטע. דער לענדלאָרד, מיסטער קרעפּל, דערזעהט זי)

קרעפּל: מיסעס זעמל! מיסעס זעמל! „גוט מאָרנינג“, מיסעס זעמל.

זעמל: גוד מאָנע, גוד מאָנע, נאַיס מאָנע דיס מאָנע.

קרעפּל: „יו נאָו“, מיסעס זעמל, איר פאַרשטייט, ס׳איז אזוי די מאַיסע. עס הייסט, אזוי איז עס. די צייטן זענען, יו

נאָו, אביסל נישט אזוי אי אי אי, מען קאָן זאָגן שלעכטע צייטן.

זעמל: אוי צייטן, אוי צייטן, צייטן אַף מיינע סאָנים געזאָגט געוואָרן.

קרעפּל: דערפאַר זאָג איך דאָך טאַקע, אַ מענטש דאַרף זיין אַ מענטש. מיסטער קרעפּל, דאַרפט איר וויסן, בלייבט מיסטער קרעפּל. איך בין נישט אזוי ווי די אנדערע דאָרטן, ווי מען זאָגט, אַ לענדלאָרד אָן „קאָנסידעריישן“. נעם איך און לאָז אייך אליין ארונטער אַ טאָלער פונם רענט. פּע. (ווישט זיך דעם שווייס).

זעמל: מיסטער קרעפּל, איר זענט אַ דימענטענער מענטש. וואָס דאַרפט איר מער, כ׳האָב געזאָגט מיין מאַן ערשט לעצטע וואָך. אמת, די צייטן זענען שלעכט, דער רענט ברענט, אָבער איך האָב אים געזאָגט, אַז מיסטער קרעפּל וועט ווייך ווערן, אזוי האָב איך געזאָגט צו מיין מאַן לעצטע וואָך. (קרעפּל לאַכט צופרידן), נאָר ער האָט זיך געבייזערט אַף אייך, ווייל ער זאָגט, אַז איר שינדט אים די הויט, איר דאַרפט קיין פּאַריבל נישט האָבן. ער איז נערוועז, ווייל מען האָט אים געשניטן די „וועידזשעס“. און ביז ער שלעפּט צונויף דעם רענט, שפּייט ער מיט דער גאַל. ער קען שוין די פיס ניט שלעפּן, אָבער ווייטער איז גאָט־צו־דאַנקען דערפאַר, אבי געזונט.

קרעפּל: איך ווייס, אַז איר זענט נישט פון די לייטע, וואָס וועלן שינדן די הויט פון אייער לענדלאָרד, אזוי ווי יענע חברה, די לינקע. איך וויל אייך טאַקע אָנזאָגן, אַז איר זאָלט זיך נישט מישן מיט די „טענענטס“ פון דער „פרייהייט“. נאָט אייך אַ „פאָרווערטס“. (שטעקט איר אריין אַ „פאָרווערטס“ אין קוישל). לאָזט זיך נישט איבעררעדן פון זיי צו אַ רענט־סטרייק, ווייל איר פאַרשטייט? מ׳וועט לאַכן פון אייך. ס׳איז דאָך דער גרעסטער כוזיק. די קאָמוניסטן קריכן אַף די ווענט. אָן אַ סטרייק קענען זיי זיך ניט אַ ריר טאָן. די „פעקטאָרים“ האָבן זיך צוגעמאַכט, די „שעפּער“ געשלאָסן, טאָ וואָר־זשע זאָלן זיי מאַכן דעם סטרייק? מאַכן זיי דאָס אינדערהיים. איצט זעט איר שוין דעם כוזיק. גוד באַי, מיסעס זעמל.

זעמל: גוד באַי, מיסטער קרעפּל.

(קרעפּל אָפּ. מיסעס זעמל שטעלט אַ פּאָר טריט, באַגעגנט מיסעס פּיקמאַן מיט אַ קוישל.)

פיקמאַן: „גוד מאָרנינג“, מיסעס זעמל!

זעמל: גוד מאָנע, גוד מאָנע, נאָים מאָנע דים מאָנע! (קוקט בא איר אריין אין קוישל) א ליידיקע פלאַש? נישטאָ קיין מילך אין גראָסערי?

פיקמאַן: ס'איז גראַדע דאָ מילך, נאָר דער גראָסערי־מאַן זאָגט, אז ער קען מער נישט באָרגן. אוי, איז מיר ביטער! איר ווייסט גאָרנישט ווי שלעכט מיר איז, מיסעס זעמל. (נעמט ארויס פון קעשענע צוויי זעמל) די פּאָר זעמל האָב איך געקויפט פאַר די לעצטע דריי סענט. מער האָב איך נישט קיין פּעני.

זעמל: אָבער מיר האָבן א גרויסן גאָט אף דער וועלט. ער באַשאַפט די רעפוּע פאַר דער מאַקע. דער לענדלאָרד האָט דאָך מיר אליין אראָפּגעלאָזט א טאָלער פון דעם רענט.

פיקמאַן: זאָל זיך אים אראָפּלאָזן די קישקעס אין בויך.

זעמל: איר זינדיקט, מיסעס פיקמאַן, אוי, זינדיקט איר, אוי, זינדיקט איר.

פיקמאַן: וואָס דרייט איר מיר א ספּאָדיק? מיין מאַן ליגט שוין דעם 9טן טאָג אין בעט, אייב מיט עסטערן הוסטן, איז פּונקט איצט האָט ער מיר אריינגעשיקט א „דיספּאָזעס“.

זעמל (פאַרוואונדערט): „יו דאָנט סעי סאָו“! דער מאַן נישט געזונט? די קינדער הוסטן? איצט א דיספּאָזעס? נו, מיילע, זאָל זיך אים שוין זעצן א מאַקע אונטערן אויער, ריבוינעשעלוילאָם! נאַט, אָט ליי איך אייך אכט סענט אף מילך, א קרענק אף אים! איך זע עפּעס ער איז געוואָרן אזוי גוט צו מיר. איך, זאָגט ער, בין א לענדלאָרד מיט „קאָנסידערעישן“. זאָל אים שוין רוישן אין קאָפּ! (פיקמאַן נעמט די אכט סענט).

פיקמאַן: איר הערט, מיסעס זעמעל, איר האָט מיר גערא־טעוועט! די קינדער וועלן זיך מעכאַיע זיין. אָבער איך וועל אייך זאָגן, אז כ'האָב געהערט אף געווים, אז אלע טענענטס גייען מאַכן א סטרייק. זאָלט איר זיך ניט לאָזן אונטערקויפן פונם לענדלאָרד, ווייל מיטן סטרייק וועט ער מוזן אראָנטערלאָזן זעקס טאָלער פונם רענט.

זעמל: טאַקע? אָבער ער וועט היינט קומען נאָך רענט, וואָס זאָל איך אים זאָגן?

פיקמאַן: זאָגט אים גאָרניט ביז נעקסטע וואָך.

זעמל: איר הערט, מיסעס פיקמאַן, איך בין טאַקע אַן על־טערע אידענע, אָבער איך וועל נישט לאָזן אז מיסטער קרעפּל זאָל מיר שפּייען אין דער קאַשע.

פיקמאַן: ביז נעקסטע וואָך זאָלט איר נישט ענטפערן, נאָר שווייגן.

זעמל: א גאַנצע וואָך זאָל איך שווייגן, ווײ איז מיר.

פיקמאַן: נאָר שווייגן.

זעמל: (טאַפּט זיך דאָס מויל מיט א פינגער), אַם, אַם, שווייגן.

(בײדע אָפּ).

(ס'קומט אָן א שעריף, א פּאָליסמאַן און א פּאָר טרעגער. זיי קוקן אפן הויז. דער לענדלאָרד, אין טאַלעס, עפנט ס'פענצטער, רופט זיי אריין מיטן האַנט. זיי גייען אלע אריין. ס'קומען ארויס שכיינים פון הויז, גרופּירן א רעדל.)

ערשטער: שוין געקומען דער מאַלעכאַמאָוועס!

צווייטער: מען איז בא זיי אין די הענט.

דריטער: איר זענט אלע פערד.

ערשטער: „אלבעטשע“ אז מיך וועט מען נישט ארויס־שטעלן!

צווייטער: וואָסי? איר וועט „פאַיטן סיטי האָל“?

פערטער: נו? און אז פאַיטן, שטייט אייך נישט אָן? מיר זענען פערציק שכיינים, זענען מיר.

צווייטער: איך וואָלט וועלן זען ווי איר לאָזט זיך נישט ארויסוואַרפן. איר זענט א גאַנצער קנאַקער מיטן מויל.

פערטער: וואָס האַקט איר מיר א טשייניק? דאָ זענען געווען די צוויי לייטע פונם „פלאָימענט“. זיי זענען געלאָפן די טרעפּ ביזן זעקסטן פלאָר, עפּשער צוואַנציק מאָל, און איר האָט זיך געמאַכט געפּייגערט.

צווייטער: וואָס, אָן יענע כעוורע? דאָס זענען בא אייך די פונם „פלוימענט“? מען זאָגט דאָך אז זיי זענען גאָר פון די קאָמוניסטן. זיי מאַכן אָן „טראָבל“.

פערטער: מיניסטן שמיסטן! אניט ווייסט איר ווער די צוויי לייטע זענען? אַט די צוויי לייטע זענען דאָך פונם „פלאָי־מענט"! ווייסט איר, אַז זיי האָבן אָפּגעראַטעוועט עפּשער 50 פעמילים אין די בראָנקס אַף שאַרלאָט סטריט, און פרענקלין עוועניו! ווען נישט זיי, וואָלטן אַלע פעמילים איצט געלעגן אַפן סטריט.

צווייטער: און איר גלויבט עס?

פערטער: וואָס מיינט איר איך גלויב עס? מיין שוועסטער האָבן זיי צוריק אריינגעשטעלט אין די רומס, און דעם רענט האָט דער לענדלאָרד געמאַכט אַזוי ביליק ווי די שכיינים האָבן געוואָלט! דרייט ער מיר אַ היטל מיט קאָמוניזם!

ערשטער: איך האָב גערעדט מיט זיי, מיט די „אַנעמפּלאָימענטס". מיין מיסעס האָט זיך גאָר פאַרקאָכט אין זיי. זי האָט זיי געגעבן „קרעקערס" מיט „דזשעלי" און גערעדט מיט זיי, גערעדט און גערעדט עפּשער זעקס שאָ.

צווייטער: מינעסטאַם שיינע „באָיעס"!

ערשטער: „שאַראַפּ, יו גרינהאָרן"!

דריטער: און איך האָב זיי געזאָגט אַזוי, אויב מעמיר מאַכן אַ רענט־סטרייק, „אַי וויט יו! וואַי נאָט? עני טאַים, נעווערמאַי", ויך פאַרלאָזן אַף אונזער קרעפּל! נו, נו, ער נודיעט יעדן איינעם מיט אַ טאָלער „רעדאָקשאָן", אַבי שאָ, ברענט ער מיטן טאָלער.

פערטער: אוי, אוי, שאָ, אָן גייען די לייטע פונם „פּלאָימענט".

(ס'קומען אָן כאַווער דאָבלין מיט כאַווערטע כאַזאַנאָוו.)

דאָבלין (צו דער גרופּע שכיינים): נו, וואָס הערט זיך נייעס?

פערטער: זייער פּאָשעט. דער מאַלעכאַמאָוועס איז שוין אריין אין הויז! מען גייט ארויסוואַרפן דעם דריטן „פלאָר".

דאָבלין: זענט איר זיכער?

פערטער: יעס.

דאָבלין: מיר מאַכן שוין אַ מיטינג דאָ אַפן גאַס. איר האָט סטרייק „סאַינס"?

פערטער: ס'איז דאָ „פּלענטי", דער שווארצער דאָ אונטן, האָט געמאַכט אַ פולע „רום" מיט „סאַינס".

דאָבלין: ברענגט זיי ארויס, מיט אַ „סטעפּ־לייטער". ער וויקלט אויס אָן אַמעריקאַנער פאָן פון אַ „פרייהייט". עס זאַמלען זיך דערווייל מער מאַסן, מע ברענגט אַ סטעפּ־לייטער מיט די סטרייק־שילדן. אַ פּאָר שכיינים נעמען שילדן אין האַנט. מען בינדט צו די פאָן צום סטעפּ־לייטער, די כאַווערטע כאַזאַנאָוו גייט ארויף.)

כאַזאַנאָוו: פריינדע, איך וועל דאָ פאַר אייך נישט האַלטן קיין רעדע. היינט דאַרף מען נישט רעדן. זאָלן רעדן די בעבעכעס, וואָס מען וועט באַלד ארויסטראָגן אין גאַס! זאָל רעדן דער קראַנקער מיסטער פּיקמאַן, וועלכן מ'וועט באַלד ארויסטראָגן מיטן בעט אינדרויסן! כ'וועל אייך בלויז פאָרשטעלן דעם כאַווער דאָבלין פון דעם אַנעמפּלאָימענט קאַונסיל, וועט ער אייך דערקלערן וואָס ווייטער צו טאָן. כאַווער דאָבלין! (מ'קלאַפּט בראַוואָ).

דאָבלין (שטעלט זיך אַפן לייטער, דער לענדלאָרד עפנט דאָס פענצטער און קוקט ארויס, אָנגעטאָן אין טאַלים און טפילן): איר זעט אָט דעם קאָשערן אידן? מיטן טאַלעס, מיט די טפילן און מיטן גאַנצן קלאָפּערגעצייג. ער דאַוונט אין פענצטער, קעדיי מען זאָל זען אַז ער איז אַ געוואַלדיקער קאָשערער „לענדלאָרד". ער נוצט די אַלע דאַוון־„טולס" קעדיי ער זאָל קענען מער שינדן די הויט פון די שכיינים. ער שאָקלט זיך קעדיי ער זאָל קענען ארויס־שאָקלען די אָרעמע שכיינים, ארויסוואַרפן אַפן גאַס די וואָס האָבן נישט געהאַט צו באַצאָלן דעם רענט אין צייט. זאָלן מיר אָנבויגן די קעפּ און זיך לאָזן דריקן פון אַזאַ פּיפערנאָטער ווי מיסטער קרעפּל?

אַלע: „נאָ, טו העל וויד הים! לוק עט אים", בו!!!

(דער לענדלאָרד פאַרמאַכט דאָס פענצטער און לאָזט ארונטער דעם „ווינדאָו־שעיד".)

(אַלע לאַכן, קלאַפּן בראַוואָ.)

דאָבלין: מיר, די פאָרשטייער פון דעם אַנעמפּלאָימענט קאַונסיל, וועלן אייך העלפן אָנפירן דעם רענט־סטרייק מיט אַלע קויכעס, און ווער עס וועט פּרואוון „סעטלען" מיט דעם לענדלאָרד אין דער שטיל, וועט זיין פאַררעכנט פאַר אַ סקעב.

(טרעגער טראָגן אראָפּ דאָס מעבל. ס'ווערט אַ טומל. די מאָסע שטופּט זיך נעענטער. מען טראָגט אראָפּ אַן אַלטן אידן אין אַ קאַלדרע. די פרוי לויפט פארצווייפלט. זי עפנט דאָס צונויפ־געלייגטע בעט. מען לייגט אריין דעם אידן אין בעט. דער טומל ווערט גרעסער. דער רעדנער הייסט מאַכן אָרדענונג. אַלע העלפן אים. ס'ווערט שטילער.)

דאַבלין (ווייזט אַפן „עוויקשאַן" אַקט): איצט, פריינדע, זעט אַליין מיט אייערע אייגן וואו איר קענט זיך מאָרגן געפינען! זעט, זעט (ער ווייזט ווי אַ פּאַליסמאַן האָט אַ שליידער געטאָן די פרוי, ווען זי האָט געוואָלט דורכגיין צוריק צו זיך אין הויז אריין). זעט די ברוטאַליטעט, וואָס דער לענדלאָרד דערלויבט איבער זיינע שכיינים. לאָמיר פארדאַמען דעם אַקט! (אַלע שרייען אַ מוירעדיקן „בו". די פּאַליסלייט לויפן צו צו דער פּלאַטפאָרמע).

פּאַליסמאַן: „יו העוו טו געט אָף דיס פּלעטפאָרם!"

דאַבלין: זענט איר איינשטימיק מיט דעם פּאַליסמאַן, אַז איך זאָל אראָפּ פון דער פּלאַטפאָרמע?

אַלע (מיט אויסגעשרייען): נאָ! ניין! „ליוו הים אַלאָון!" „גערארעהיר"! (דער פּאַליסמאַן נעמט שלעפּן דאַבלינען פון פּלאַטפאָרם. די מאַסן ציען אים צוריק. ס'לויפט צו דער שעריף, העלפט דעם פּאַליסמאַן. פּאַליסמאַן שלאָגט מיטן קלאָב. ס'לויפט אָן נאָך אַ פּאַליסמאַן, כעוורע שלאָגן צוריק. דערווייל נעמט מען טראָגן ס'מעבל צוריק אין הויז אריין. דער לענדלאָרד לויפט ארויס מיטן טאַלעס און טפילן אין גאַס.)

קרעפּל: העי, פּאַליסמאַן! געוואַלד! מע מופּט אריין! וואו זענט איר! (ער כאַפּט אָן דעם „קעפּטן" מיט דעם פּאַליסמאַן, קומען צו. ווערן איבערראַשט ווען קיין סימען פונם מעבל איז שוין נישטאָ אין דרויסן.)

שעריף (צום לענדלאָרד): „עקסקיוז מי, נעקסט טאַים ווי וויל קאַם וויט אַ ביגער פאָרס". (פּאַלים און שעריף אָפּ).

(דער נעגער טראָגט ארויס אַ סאַך פּלאַקאַטן אַף שטעקנס. טיילט אויס).

דאַבלין (שרייט ארויס פון טומל): אַלע זאָלן נעמען פּלא־קאַטן און פּיקעטן! (ס'באַווייזט זיך אַ גרופּע פּיקעטער וואָס קומען פון אַן אַנדער בלאָק. אַלע מישן זיך אויס. זינגען.)

מעמיר נאָך טאַנצן און זינגען
און זינגען און טאַנצן,
טאַנצן און זינגען, באַקעמפן דעם רענט:
ביז מירן קריגן די הייזער, די הייזער,
קריגן די הייזער אין אונזערע הענט.

לאָמטעדירידאָם, הענט מיט הענט,
האַקן מיר אונטער דעם הויכן רענט.

מעמיר נאָך הוליען און זינגען און זינגען,
אַ הוליע און אַ זינג און אַ טרונק און אַן עס!
און גיבן דעם לענדלאָרד, דעם לענדלאָרד דערלאַנגען,
און גיבן דעם לענדלאָרד אַ דיספּאָזעס.

לאָמטעדירידאָם, הענט מיט הענט,
האַקן מיר אונטער דעם הויכן רענט.

געהאָפּקעט זאָל ווערן, זאָל ווערן געהאָפּקעט,
געהאָפּקעט זאָל ווערן מיט האַק און מיט פּאַק!
זאָלן הערן די שכיינים, די שכיינים דערהערן,
זאָלן הערן די שכיינים פון אַנדערן בלאַק!

לאָמטעדירידאָם, הענט מיט הענט,
האַקן מיר אונטער דעם הויכן רענט.

צום יאַנטעף אַ טענצל, אַ טענצל צום יאַנטעף,
צום יאַנטעף אַ טענצל מיט דזשעניטאָר מאַיק!
מיר האָבן געוואונען, געוואונען מיר האָבן,
מיר האָבן געוואונען דעם דירע־געלט סטראַיק.

לאָמטעדירידאָם, הענט מיט הענט,
האַקן מיר אונטער דעם הויכן רענט.

איצטער לע־לע־לע, לע־לע־לע, לעכאַיעם,
איצטער לעכאַיעם דעם פאַיל מיטן רענק!
דעם שעריף אַ מאַקע, אַ מאַקע דעם שעריף,
דעם שעריף קאַדאָכעס, דעם לענדלאָרד אַ קרענק!

לאָמטעדירידאָם, הענט מיט הענט,
האַקן מיר אונטער דעם הויכן רענט.

RENT STRIKE
BREAD
CAKE

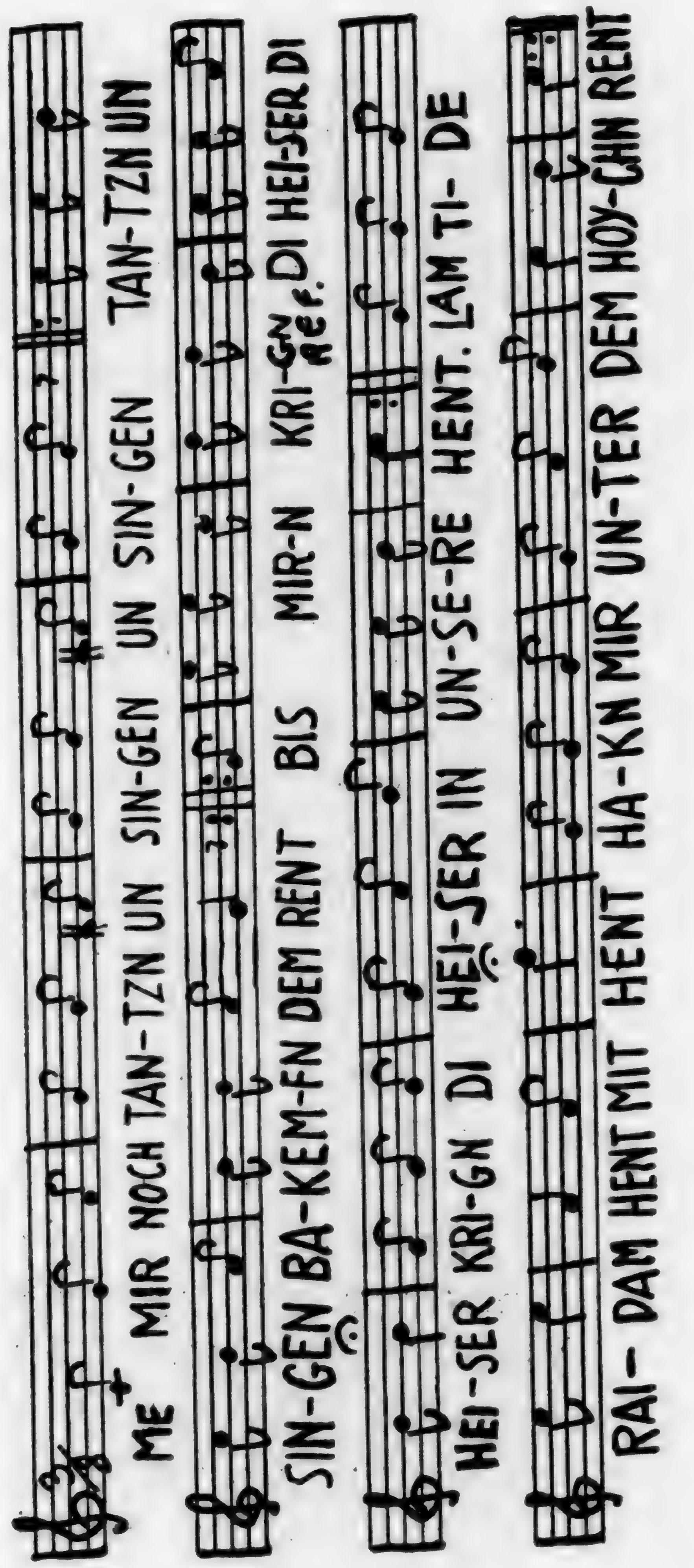
ME MIR NOCH TAN-TZN UN SIN-GEN UN SIN-GEN TAN-TZN UN
SIN-GEN BA-KEM-FN DEM RENT BIS MIR-N KRI-GN DI HEI-SER DI
REF.
HEI-SER KRI-GN DI HEI-SER IN UN-SE-RE HENT. LAM TI- DE
RAI- DAM HENT MIT HENT HA-KN MIR UN-TER DEM HOY-CHIN RENT

פ א ר ש ו י נ ע ן:

סערע און מייער — א יונג פארפאלק.
דזשעניטאר פון הויז.
ארט פון האנדלונג — א טענעמענט־היים אין ניו יארק.
צייט — פרייטאג פארנאכט.

(מייער זיצט, לייענט א צייטונג. סערע שטייט באם נעגרייטן טיש. נעמט א סערוועטקע פונם טיש, שטעכט עס אן אפן קאפ. קוקט אין שפיגל.)

סערע: מייער „דארלינג", האסט א „מעטש"?
מייער: (ווארפט איר די שוועבעלעך נישט אומקוקנדיק זיך.)
סערע: (נעמט ארוים צוויי לייכטערלעך מיט ליכט, שטעלט זיי אפן טיש, צינדט אן די ליכט, נעמט בענטשן).
מייער: שוין ווידער די „מאנקי־ביזנעס"!
סערע: בענטשן ליכט איז בא דיר „מאנקי־ביזנעס"? ס'איז דאך עפעס שאבעס! פארשטייסט?
מייער: נו, און אז שאבעס איז וואס? דעריבער גייען קאטשקעס אין באד אריין?
סערע: טא וואס־זשע איז דער כיליק פון שאבעס ביז אינדערוואכן?
מייער; אין א קריזים איז טאקע נישט קיין כיליק, אבער ווען ס'איז דא ארבעט איז דא אן אונטערשייד אן ליכטבענטשן.
סערע: וואס איז דער אונטערשייד?
מייער: ווען מע ארבעט איז „שוויץ־דעי", און שאבעס איז „פעי־דעי".
סערע: וואס ארט דיך, אז איך בענטש ליכט? ס'קאסט דיך טייערער? מיין מאמע האט געבענטשט ליכט, מיין באבע האט געבענטשט ליכט און איך וויל נישט זיין קיין „עקסעפשן".
מייער (בייז): אזעלכע מאדערנע־מענטשן ווי מיר דארפן טאן וואס די באבעס מיט די זיידעס האבן געטאן?

סערע (בייז): „נעווער מאינד! די אלד פאלקס אר סמארט, ליוו איט טו דעם".

מייער: וואס איז דארטן אזוינס, מיט די אלטע באבעס! און אז זיי וועלן נישט בענטשן קיין ליכט, וועט גאט זיך נישט קענען קראצן אין דער פינצטער?

סערע (סארקאסטיש): „איז דאט סא"? דו ביסט מיר א גאנצער כאכעם! טא זאג מיר נאר, מייערל, פארוואס דאוונסטו?
מייער: מיט מיר איז אנאנדער מאיסע. איכל נישט אויפהערן דאוועגען ביז וואנען דו וועסט נישט אויפהערן בענטשן קיין ליכט.
סערע: און אויב איכל „סטאפן" בענטשן ליכט, וועסטו סטאפן דיין דאוועגען? „אבעטשע יו וואודנט! ביקאז"...
מייער (שלאגט איבער): איך ווייס, איך ווייס פארוואס. לאמיר בעסער נישט רעדן דערפון, ס'איז ווידער די אלטע מאיסע!
סערע: אהא! איצט פארשטיי איך שוין וואס דו מיינסט! דו ווילסט זיך אליין דאוועגען, קעדיי דו זאלסט גיין אין גאניידן, און איך זאל נישט בענטשן קיין ליכט און „אי שוד גא טו העל"! אלץ ווילסטו פאר זיך! „דאטס בורזשוא! ענד יו אר סאפאוזט טו בי א קאמוניסט! באט יו קענט פול מי"!
מייער: „יור קרעיזי"!
סערע: „יור קרעיזי יארסעלף"! (הויבן זיך אן קריגן אפן קאל.)

דזשעניטאר (לויפט אריין מיט א קעסעלע מיסט): וואס טוט זיך דא, וואס? וואס פאר א געוואלדן? כ'האב געמיינט אז סע ברענט, האב איך שוין אין איינגוועגס געבראכט דעם „גארבידזש" צו פארברענען.
מייער (רואיק): ס'איז גארנישט, גארנישט. זיצט מיסטער דזשעניטאר, זיצט.

דזשעניטאר: זיצט, שמיצט, „נעווער מאי"! איר ווייסט נישט „אבעטשע", צוליב וואס איך בין געקומען צו אייך.
מייער: „יור אלוועים וועלקאם"!
דזשעניטאר: וועלקי, שמעלקי, נעווער מאי! אז איכל וועלן קומען צו אייך, וועל איך נישט גיין נעמען קיין וויזע באם קאנצל!

איך בין אַ פּראָסטער דזשעניטאָר, און איך אַז איך קום, קום איך מיט ביידע פּיס.

מייער: דאָס איז גוט.

דזשעניטאָר: גוט, שמוט, נעווער מאַי! ווייסט איר אַז איך בין געקומען צו אייך פּייערן אַ יאָנטעף?

מייער: וואָס איז די סימכע מיט אייך? איר האָט געקויפט אַ נייעם בעזים?

דזשעניטאָר: בעזים, שמעזים, נעווער מאַי! ווייסט איר אַז היינט איז מיין געבורטסטאָג? (טוט זיך אַ גלעט באַם האַרץ מיט שטאָלץ) „מאַין בוירדעי“.

מייער: אַ טייערע מעציע! קאָלאָמבוס בוירטדעי, וואשינגטאָנס בוירטדעי און דזשעניטאָרס בוירטדעי!

דזשעניטאָר: בוידע, שמוידע, נעווער מאַי! נעמט, אַ שטייגער, מיין לענדלאָרד — אים איז בעסער פון קאָלאָמבוסן! איך הייץ אים דעם אויוון און קאָלאָמבוס ליגט אין דרערד. קאָלאָמבוסן איז קאַלט און דעם לענדלאָרד איז וואַרעם.

מייער: ווען איר הייצט דעם אויוון איז אייך דען קאַלט? איר שוויצט קאָרג באַם פייער?

דזשעניטאָר: קאָרג, סמאָרק, נעווער מאַי! אין „בעיסמענט“ איז מיר צו וואַרעם, און אין שטוב איז מיר צו קאַלט. עמיר טאַקע נעמען אַ ביסל בראָנפן צו דערוואַרעמען די צאָרעס.

מייער: דאָס זענט איר גערעכט. אייערע צאָרעס האָבן יאָ די ווערט אַ „בוירטדעי פּאַרטי“.

דזשעניטאָר: צאָרעס, שמאָרעס, נעווער מאַי! מיינע צאָרעס זענען פון די גרעסערע „סאַיזעס“. איר זעט מיינע פּיס? די פּיס דינען נישט מער. זיי ווילן נישט פאָלגן, כאָטש גיב זיי אַ קרענק! קרענק, שמענק, נעווער מאַי! כ'האָב עס אינגאַנצן אין דרערד!

מייער: וואָס איז דער מער? דער ניגער העלפט אייך שוין מער נישט מיט מיט די אַשעס?

דזשעניטאָר: אַשע, קאַשע וואָס פאַר אַ ניגער? וואָס פאַר אַ שווינגער? דער לענדדלאָרד האָט גענומען קוואָקען: קריזים, שמיזים, האָט ער אַוועקגעשיקט דעם שוואַרצן פון דזשאָב! און

איך אַליין מיט מיינע אייגענע הענט מוז איצט נעמען פיר ביסלעך בראָנפן.

מייער: וואָס איז די גדולע אָף אייך?

דזשעניטאָר: ס'איז אַ פּראָסטער כעשבן. איין ביסל בראָנפן פאַרן שוואַרצן, איין ביסל בראָנפן פאַרן קריזים און איין ביסל בראָנפן פאַרן דזשעניטאָר.

מייער: איז דאָך ערשט דריי?

דזשעניטאָר: דריי, שמאַי, נעווער מאַי! איך אַליין בין אויך נישט קיין הונט! לעכאַיעם!

מייער (נעמט אויך אַ גלעזל): לעכאַיעם, מיסטער דזשעניטאָר! איך ווינטש אייך אַז איבעראַיאָר זאָל דער לענדלאָרד ווערן באַ אייך אַ דזשעניטאָר.

דזשעניטאָר (בייז): וואָס עפּעס באַ מיר? (אויסגעצויגן) *וואָס עפּעס באַ מיר?* איך דאַרף האָבן דזשעניטאָרס? (ער ווייזט זיינע „אָווערהאָלס“). גיט נאָר אַהער ס'פלעשל, וועל איך אייך זאָגן. (גיסט אָן) לעכאַיעם! איך ווינטש אַז איבעראַיאָר זאָלן אַלע לענדלאָרדס ווערן דזשעניטאָרס באַ אַלע אָרימעלייט.

מייער: אויב אַזוי, וועט דאָ דאָך ווערן אַזוי ווי אין רוסלאַנד.

דזשעניטאָר: וואָס מיינט איר? אין רוסלאַנד הייצט מען נישט קיין אויוונס?

מייער: אַלעוואַי וואָלט מען דאָ אַזוי געהייצט ווי דאָרט, וואָלטן מיר נישט געהאַט אַזאַ ביטערן קריזיס! אַלעוואַי ריבוינעשעלוילעם!

דזשעניטאָר: שלוילעם, שמוילעם! (מאַכט אַ פייג אין דער לופט) איך גיב נישט אַ שמעקטאַביק פאַר די גאַנצע גאָט־ביזנעס! ווייסט איר, מיסטער מייער, אַז גאָט איז אַ פינצטערלינג, אַ טראָצקיסט, ווי איך בין אַ איד!

מייער: טאַקע?

דזשעניטאָר: טאַקע, שמאַקע, נעווער מאַי! איר מיינט אַז די רעוואָלוציע דאָרטן האָט מען געמאַכט מיט אַ לולעוו?

מייער: טאַקע?

דזשעניטאָר (בייז): טאַקע, שמאַקע! וואָס טאַקעט ער מיר וואָס? איר מיינט אַז די פּאָגראָמשטשיקעס האָט מען אויסגעשאָסן

מיט פייסעבדיקע קניידלעך? דאָס האָט מען געמאַכט אַן גאָט! פונדעסטוועגן האָט גאָט געהאָלפן און ס'איז אַרויס אַ פיינע רעוואָלוציע.

מייער: אָט זאָגט איר דאָך אַליין גאָט!

דזשעניטאָר: דערציילט מיר נישט קיין מאַיסעס. אַז גאָט וויל שיסט אַ בעזים! און אַז רעוואָלוציע וויל, שיסט אַ ביקס! איר פאַרשטייט דעם כילעק?

מייער: הייסט עס, אַז גאָט מיט דער רעוואָלוציע זענען נישט קיין גלייכער שידעך? קומט אויס לויט אייערע ווערטער, כאַטש נעם און וואַרף אַרויס דעם טאַלעס און טפילן אין „גאַרבעדזש קען"!

דזשעניטאָר (שרייט אויס): וואָע? איר גיט זיך נאָך אָפּ מיט די אַלטע „טולס"? טאַלעס, טפילן, מעזיזעס! מיסטער מייער, מיט מעזיזעס וועט איר נישט פאַרטרייבן דעם קריזיס! „נאָסערי"!

מייער: איכל אייך זאָגן דעם עמעס, אַז איך אַליין האָב דאָס גאַנצע דאַווענען אין דרערד, נאָר זי, מיין סערעלע, ווען זי זעט אַז איך דאַוון נישט, קאָכט זי נישט קיין עסן. און איך, אַז איך עס נישט אין דער היים, בין איך אַ טויטער מענטש. (ווייזט מיטן פינגער אָפּן בויך) אַן אַלסער אין מאָגן איז נישט קיין קלייניקייט!

דזשעניטאָר (שפרינגט אויף, שרייט אויס): אַן אַלסער? כ'ערשטע מאָל הער איך, אַז אַן אַלסער זאָל דאַווענען!

מייער (ווייזט אָף די ליכט): איר זעט? זי איז געפערלעך פרום! זי בענטשט דאָך מיר ליכט, בענטשט זי מיר!

דזשעניטאָר: ליכט, שמיכט, נעווער מאַי! ווען איך בין איר, נעם איך די לייכטער און וואַרף זיי אַריין אין „גאַרבעדזש קען". (ער הויבט אויף איין לייכטער, בלאָזט אויס ס'ליכט, וואַרפט אַריין אין „גאַרבעדזש קען") אָט אַזוי וואָלט איך געטאָן, ווען איך בין איר.

מייער (אופגערעגט): וואָס האָט איר געטאָן? איר האָט דאָך מיר אומגליקלעך געמאַכט! שוין, איך בין פאַרלאָרן! געוואַלד מיין אַלסער!

סערע (לויפט אַריין): וויי איז מיר! וואָס איז דאָ פאַר אַ געשריי? „וואַצעמעדער"? וואו איז אַהינגעקומען אַ לייכטער?

דזשעניטאָר (גייט צו צו איר, באַרואיקט זי): שרייט נישט, שרייט נישט. ס'איז דאָ. (ער ווייזט מיטן פינגער אָפּן קעסעלע מיט שמוץ.)

סערע (בייז): כ'האָב אָבער געוואוסט! ס'האַרץ האָט מיר געזאָגט, אַז מען טאָר אים היינט נישט לאָזן אַליין מיט די בענטש־ליכט. (זי שפּריגט צו צו מייערן) „יו סעלפיש קריטשור"! אַליין ווילסטו דאַווענען און גיין אין גאַניידן, און איך זאָל גיין אין דרערד אַריין? אַ מאַקע! נישט מיר, נישט דיר! (זי כאַפּט אַרויס די טפילן פון קאָמאָדע, קנאַק אַריין אין קעסעלע!)

מייער: וואָס האָסטו געטאָן? אויב אַזוי וועל איך דיר ווייזן! (וואַרפט אַריין דעם צווייטן לייכטער אין „גאַרבעדזש קען").

סערע: אַזוי? דו וועסט וואַרפן מיינע לייכטער אין גאַר־בעדזש קען? (זי כאַפּט דעם טאַלעס, קנאַק אַריין אין קעסעלע). זיי קריגן זיך).

דזשעניטאָר (שרייט אויס): העי! וואָס האָט איר זיך צעשריגן, וואָס? איך האָב נישט קיין צייט! איך דאַרף גיין אַרויסוואַרפן די גאַרבעדזש. (נעמט דאָס קעסעלע, אָפּ).

יאמקיפער דער יאם־פיהענט

פ א ר ש ו י נ ע ן:

גרינהאָרן און איינהאָרן — צוויי פּאַרטנערס.
אַנקל מעכל — אַ קרעפּטיק אידל מיט אַ בערדל.
(אָרט פון האַנדלונג — אַ „שאַפּ“ אין אַ שטעטל לעבן ניו יאָרק).
(צייט — ערעוו־יאָמקיפּער.)

(איינהאָרן זיצט אַף אַ שטול מיט די פיס אַפן „דעסק“. גרינהאָרן בערשטלט זיך דעם אנצוג.)

איינהאָרן: אָט דאָס מיין איך טאַקע. ווייל ס'איז יאָמקיפּער, וועלן די פּיקעטס טראַכטן אַז מיר שטייען אין שול און שלאָגן זיך אַלכעט. (שלאָגט זיך אין הארצן) נעמען מיר דעם „טראַק“ און פירן דעם „דזשאַב־לאָט“ קיין ניויאָרק.

גרינהאָרן: וואָע? מיר? „מעמבערס“ פון קאָנגרייגיישאָן“ זאָלן פירן אַ „טראָק“ אום יאָמקיפּער? „נאָסערי“! „נוסער“!

איינהאָרן: וואָס איז מיט אייך, מיסטער גרינהאָרן? ווער וועט אונז זען? סיידן אַ נעגער, אַ „סטריט־קלינער“ אָדער אַ פּאָליסמאַן. אידן וועלן דאָך זיין אין שול! „וואָצעמעדערוויטיו“?

גרינהאָרן (צעקאָכט): און פאַר זיך אַליין איז דען קיין שאַנדע נישט? „מאַינדזשו“, מיר האָבן איין מאָל אַ יאָר יאָמקיפּער. איין מאָל אַ יאָר! פּע, נישט שיין!

איינהאָרן: איין מאָל אַ יאָר. וויפל מאָל אַ יאָר סטרייקט מען דען באַ אונז? אויב מירן מאָרגן נישט אריבערפירן די וואַרע, טאָ וואָס־זשע איז די מעציע מיטן גאַנצן יאָמקיפּער?

גרינהאָרן: אָבער נישט יאָמקיפּער. מען טאָר נישט. יאָמקיפּער? (פּויזע) „נוסער“!.

איינהאָרן: אַי גרינהאָרן, גרינהאָרן! מיר ווילט איר אויך איינרעדן אַז איר זענט פרום? (אין קאַס) „וואַטאַהעל“? „בעיקאָן און עגס“ עסט איר?

גרינהאָרן: (פאַרלוירן) בע... מע... מע.. נישט שטענדיק! אמאָל, אמאָל!

איינהאָרן: און „העם און עגס“ עסט איר?
גרינהאָרן: פּע! „בעיקאָן“ גלייך איך בעסער
איינהאָרן: און אום שאַבעס, רויכערט איר?
גרינהאָרן: נאָר אין די וואָכעדיקע שאַבאָסים. אָבער נישט יאָמקיפּער!
איינהאָרן: נו, אויב אַזוי, איז נישט געפערלעך.

איינהאָרן: דערפאַר זאָג איך טאַקע, אַז אויב איר פאַר־שטייט אַ ביזנעס, מוזן מיר מאָרגן, פאַר נילע, אַ שלעפּ טאָן די ארבעט קיין ניו־יאָרק.

גרינהאָרן: אָלרייט, לאָמיר זאָגן, אַז מיר פאָרן שוין און פירן שוין די ארבעט, אינמיטן יאָמקיפּער. אָבער, מיסטער איינהאָרן, זאָגט מיר, וואָס וועלן מיר טאָן ווען די פּיקעטס וועלן יאָ קומען?

איינהאָרן: וואָס מיינט איר, מיסטער גרינהאָרן? מירן זיך ארויסלאָזן אַזוי אַף העפּקער? מירן מיטנעמען די „לעוויאָסנס“! אָן שטאַרקע טאָר מען נישט פאָרן אַפילע אינדערוואָכן!

גרינהאָרן: (בייז) דאָס ניט! ניין, „נעווער“! איך וויל ניט! מע דאַרף ניט! ס'טויג ניט! „דאַצאָל“!

איינהאָרן: (בייז) „וואָצעמעדער“? וואָס איז דאָס? וואָס איז? „וואַט איז איט“?

גרינהאָרן: (אַ ביסל ווייכער, פאַרזאָרגט) יאָמקיפּער, אַז מען הייבט זיך אָן שלאָגן אינמיטן גאַס, טויג נישט. אידן זאָלן זיך שלאָגן יאָמקיפּער? וואו איז דאָס געהערט געוואָרן? איינמאָל אַ יאָר יאָמקיפּער! פּע, ניט שיין! זאָל עס וואַרטן אַף איין טאָג שפּעטער.

איינהאָרן: אָבער, מיסטער גרינהאָרן, נאָך יאָמקיפּער וועלן דאָך ווידער שטיין די פּיקעטס.

גרינהאָרן: נאָך יאָמקיפּער איז כאָטש נישט יאָמקיפּער! באַ גאָט טאָר מען נישט זיין קיין כאַזער, ווייל יאָמקיפּער צו נילע, נעמט גאָט אַ „פּענסל“ און פאַרשרייבט: מי באַראָאָוו, אומי „נאָט“ באַראָאָוו; מי באַ „ניומאָניע“, אומי באַ „דאָבל־ניומאָניע“; מי באַסקילע, אומי באַמאַאַים; מי באַסרייפע אומי באַ.... עפּעס אַן אַנדער זאַך. פאַראַן געגוג כאָליערעס באַ גאָט! און זינדיק איז מען, אוי, איז מען זינדיק, איך זאָל נישט זינדיקן מיט די רייד!

אײנהאָרן: די אַלע זאַכן איז טאַקע גוט צו טאָן. אָבער, ווי זאָגט מײַן אָנקל מעכל: „פון אַלכעט ווערט מען נישט פעט". און ביזנעס איז ביזנעס.

גרינהאָרן: ווען נישט אײַער פעטער מעכל, וואָלטן מיר די גאַנצע צאָרעס נישט געהאַט! איך האָב זיך באַ אײַך געבעטן, האָב איך זיך, אַז באַ אונז אין שאַפּ זאָלן אַרבעטן גאָלע גרינע ווײַבלעך, נישט קײן מענער! האָט איר פונדעסטוועגן אַרויפגענומען אײַער פעטער מעכל אין שאַפּ אַרײַן, און ס'איז געוואָרן „טראָבל"!

אײנהאָרן: דאָס זענט איר גערעכט! גײ ווײס, אַז אַזאַ איד מיט אַ באָרד, אַ גרין אידל, זאָל באַ זײַן אײגענעם פּלימעניק ווערן אַ סטרײַקער!

גרינהאָרן: ס'טע'געזען? אַזאַ אַלטער קעלעוו, זאָל זיך מישן מיט יענע כעוורעלאַט! אַ גאַנצער קאָמוניסט! ער סטרײַקט, און פּיקעט, און קריכט אין די בײנער אַרײַן! גאָרנישט אַנדערש פון די פרעמדע! אַן אָנקל איז דאָס באַ אײַך? איר האָט געמעגט זען מ י י נ ע ם אַן אָנקל, וואָלט איר געוואוסט וואָס ס'מײנט אַן אָנקל!

אײנהאָרן: דערפאַר זאָג איך טאַקע, ווען דער אָנקל וועט זײַן אין שול און זיך קלאַפּן אַלכעט, וועלן מיר זיך קענען אַ ריר טאָן.

(ס'קומט אַרײַן אָנקל מעכל)

אײנהאָרן: העלאָ, העלאָ, אָנקל מעכל! געווען דערמאָנען מאָשיאַכן, וואָלט ער געווען געקומען. זעט נאָר, מיסטער גרינהאָרן, ווער ס'איז דאָ?

מעכל: אַ מאַפּאָלע אַף אײַך בײדע!

אײנהאָרן: וואָס איז דער מער, אָנקל?

מעכל: גאָר נישט, גאָר נישט. איך בין געקומען אַ קוק טאָן צי איר האָט נישט אַ פּאָר „סקעבלעך" צום פּאַטשן.

אײנהאָרן: אָנקל, וואָס איז מיט אײַך? ס'איז דאָך ערעוו יאָמקיפּער! (ער נעמט אַרויס געלט פון קעשענע) נאָט, אָנקל, אַ פינפערל, וועט איר האָבן אַף אַ „טיקעט" אין שול אַרײַן, און בעט אײַך אויס אַ גוט יאָר.

מעכל: (נעמט דאָס פינפערל און וואַרפט צו גרינהאָרן) פּאַר אַ פינפערל הײַנטיקע צײַטן קענט איר קויפן 5 „סקעבס".

אָבער נישט באַ מעכלען! (בײז) באַ מעכלען קויפט מען נישט קײן סקעבס, פּלימעניק מײַנער! מע קען אײַך, פעטער!

גרינהאָרן: פע! אַזאַ אַלטער איד ווי איר זאָל רעדן אַזעלכע רײד ערעוו־יאָמקיפּער! פע, שעמט אײַך, מיסטער מעכל, שעמט אײַך!

מעכל: אַנדערש ווילט איר נישט? נאָר איך זאָל זיך שעמען? „וואָצעמעדער וויט יו", „וואָצע"? איר האָט שוין גאָר קײן צײַט נישט? אַלצדינג זאָל איך טאָן פאַר אײַך! אַרבעטן פאַר אײַך! ווערן אויסגעריסן פאַר אײַך! און ווען איר באַדאָסט זיך, זאָל איך זיך שעמען פאַר אײַך? שעמט אײַך אַלײן, „פּליז"! פוילט זיך נישט!

גרינהאָרן: איר זענט אַלײן אַ פוילער!

מעכל: איך אַ פוילער? אַ וויסטער כאָלעם אַף אײַער קאָפּ! שלעפּ זיך צוואַנציק בלאָק צופוס אַ קוק טאָן צי ס'איז דאָ סקעבס, בין איך אַ פוילער!

אײנהאָרן: (טוט זיך אַ כאַפּ) אוי, וואָס זיצן מיר דאָ? ווײ איז מיר, ס'איז דאָך שוין באַלד נאַכט! מע דאַרף גײן צו קאָלנידרע. (הויבט זיך אוף) „קאַמאָן", אָנקל, גײט אַהײם זיך אָנטאָן!

מעכל: אויב איר דאַרפט גײן אין שול אַרײַן, גײט! איכ'ל, דאָ מוזן בלײַבן! אַ קאַשע אַף אַ מאַנסע! גײט גײט! ס'איז אָלרײַט! איכל הײַנט דאַווענען אין שאַפּ.

אײנהאָרן: (צו גרינהאָרן) איר וואָלט געמעגט הערן ווי מײַן אָנקל טוט אַ זינג אַ שטיקעלע קאָלנידרע! ער קען דער אַלטער! אַהאָ! נו, אָנקל, טוט אַ זינג יאָמקיפּורים זע, „קאַמאָן"!

מעכל: באַ מיר איז הײַנט נישט קײן יאָמקיפּורים זע, נאָר יאָם פּיקוטים זע! נישט יאָמקיפּער, נאָר יאָם־פּיקעט. (זינגט מיטן קאָלנידרע־ניגן) יאָם־פּיקוטים זע־ע־ע־ע!

(ער זינגט מיטן סימכעסטוירע ניגן פון „האַמאַירײַו אַראָווים") אוי, וועט מען פּי—קע—טן! אוי, אוי, אָווי־וואָווע־וואַי! אוי, אָ! אָי. קײַעט שטרוי! מירן הײַנט פּראַווען קאָלנידרע דאָ אונטן מיט די סקעבס! גודבאַי! (אָפּ).

(לאַנגע פּויזע).

איינהאָרן: איכל אייך זאָגן דעם עמעס, ווען מיין אָנקל וואָלט נישט אויסזען אזוי ווי מיין גאָטזעליקער פאָטער, וואָלט איך אים היינט צעבראָכן די ביינער! אָבער אָט־דער אַלטער קעלעוו זעט אויס פונקט ווי מיין טאַטע, אַ בראָך צו אים! (פּויזע). איך האָב פאַר אים רעספּעקט! כ׳קען זיך נישט העלפן! (פּויזע).

גרינהאָרן: און איכל אייך זאָגן דעם עמעס, ווען אייער אָנקל וואָלט נישט געווען אַזאַ בייז אידל, מיט אַזוינע ווילדע הענט, וואָלט איך אייך אים אויסגעפּאַטשט, אַז דער רואַך וואָלט אים נעמען! און איך וועל עס טאַקע טאָן אויך, יאָ, יאָ, יאָ.

איינהאָרן: (שפּרינגט אויף) וואָס? איר וועט פּאַטשן מיין אָנקל, וואָס זעט אויס ווי מיין גאָטזעליקער פאָטער? (גיט אים אַ זעץ אין די ציין).

גרינהאָרן: געוואַלד!

(פאַרהאַנג)

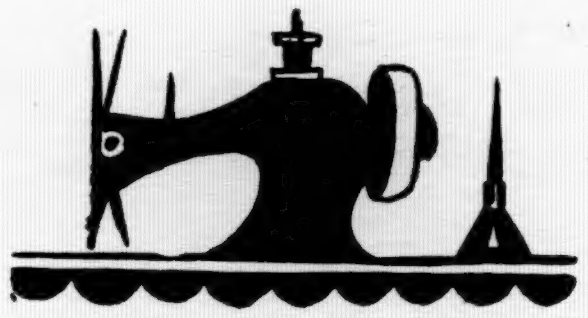

זי וויל נישט. ס׳הייסט ווילן וויל זי יאָ, נאָר קיין רוסלאַנד, זאָגט זי, וויל זי פאָרן. אָבער ער וויל נאָר קיין פּאַלעסטינע. ער איז פון די געציילטע, וואָס האָבן געראַטעוועט דאָס פאַרמעגן פון די קריזיס־ציין. ער וויל „ריטאַיערן״.

טאַינעט ער צו איר: — וואָס טויג דיר, — מאַכט ער, — רוסלאַנד? אין פּאַלעסטינע קריגט מען די בעסטע נייס וועגן רוסלאַנד.

די פרוי ווערט בייז און זאָגט: — דיין פּאַלעסטינע מיט דיינע נייסן! פאַרדריי מיר נישט דעם קאָפּ! ווייסט דאָך אַז ס׳איז ליגן.

— וואָס רעדסטו, — מאַכט ער, — ביאַליק וועט שרייבן ליגן?! דו וואָלסט געמעגט לייענען ווי אַזוי ער שרייבט ווי מען מוטשעט אידן אין רוסלאַנד! ווילסטו, אַז מיר זאָלן פאָרן אַהין און מע זאָל אונז אויך מוטשען?

ער: — שאַ, ווייסטו וואָס? אָט גייט יאָסל, וועלן מיר אים פרעגן. יאָסל! יאָסל! אַף איינמינוט, „פּליז״. לאַנג געווען אין רוסלאַנד?

איך: — ס׳וועגדט זיך וואָס ס׳איז באַ אייך לאַנג און וואָס ס׳איז באַ אייך קורץ. איינער קען זיין אין רוסלאַנד צוויי וואָכן לאַנג און אַ צווייטער קען זיין אין סאָוועטנפאַרבאַנד צוויי יאָר קורץ!

ער: — אָ, יאָסעלע הייבט שוין אָן מיט זיינע שטיק! וואָס־זשע הערט זיך עפּעס אין רוסלאַנד? וואָס טוען דאָרט אידן?

איך: — אידן טוען גאָרנישט.

ער: — נו, און גויעם?

איך: — גויעם טוען אויך גאָרניט.

ער: — (מיט פרייד־אויסגעשריי) הער נאָר, פעני, יאָסל זאָגט דעם עמעס! איך האָב געוואוסט, אַז ער איז נישט אַזוי ווי די אַנדערע קאָמוניסטן, וואָס ווילן נישט צוגעבן דעם עמעס. אויב אַזוי, קום־זשע אַהער, יאָסעלע, הייסט עס דאָך אַז ס׳איז שלעכט אין רוסלאַנד, האַ?

איך: — ניין, ס׳איז גוט אין רוסלאַנד.

ער: — ע, יאָסעלע, דרייסט דאָך שוין קריק! ווי אַזוי קען

זיין גוט אין רוסלאַנד, אַז סאַי אידן און סאַי גאָיעם האָבן נישט וואָס צו טאָן?

איך: — אַז אין רוסלאַנד זענען שוין קימאַט נישט פאַראַן אַזעלכע באַשעפענישן ווי אידן אָדער גאָיעם.

ער: — אין גאָטעס ווילן, ווער־זשע איז דאָרט יאָ דאָ?

איך: — וואו?

ער: — אין רוסלאַנד.

איך: — קיין רוסלאַנד איז שוין אויך נישטאָ.

ער: — הער נאָר פעני, אַז ס'איז גאָר נישטאָ, נישט קיין אידן, נישט קיין גאָיעם, נישט קיין רוסלאַנד! וואו־זשע האַלטן זיך אוף די באָלשעוויקעס?

איך: — אָ, די באָלשעוויקעס? זיי געפינען שוין אַ פּלעצל וואו זיך אויפצוהאַלטן.

ער: — וואָס הייסט זיי געפינען?

איך: — וויפיל מיינט איר באַדאַרפן באָלעשוויקעס האָבן? נישט קיין סאַך, דערוויל וועט זיי קלעקן איין זעקסטל פון דער וועלט. און אַז מען וועט דאַרפן נאָך, וועט מען זיך פאַר אייך נישט שעמען. באָלשעוויקעס זענען נישט קיין שעמעוודיקע.

ער: — אָ, שוין ווידער יאָסעלע מיט זיינע שטיקלעך. נו? און וואָס איז געוואָרן פון די אידן?

איך: — פון די אידן איז געוואָרן פאַרשיידענע זאכן.

ער: — וואָס הייסט פאַרשיידענע זאכן?

איך: — פון איין סאָרט איד איז דאָרט געוואָרן אַ פאַרמער, פון אַן אַנדער סאָרט איד איז געוואָרן אַ שלאָסער, און פון נאָך אַ סאָרט איד איז געוואָרן עפּעס אַן אַנדער סאָרט באַלמעלאָכע. און אַזוי קעסיידער און זאָ ווייטער, און „סאַ־אַן“, עטצעטערע, אי טאַק דאַלשע אי דאַלשע און נאָך ווייטער.

ער: — קענסטו נישט זיין ערנסט אַ מינוט? איך וויל וויסן אַקוראַט. זאָג מיר, יאָסל, וואָס טוט דאָרט אַן איידעלער איד, וואָס טאָר נישט אַרבעטן?

איך: — וואָס הייסט ער טאָר נישט?

ער: — איך מיין אַן איידעלער, צאַרטער איד, וואָס איז, לאָמיר זאָגן, נישט פאַר קיין אידן געדאַכט, נישט מיט אַלעמען.

איך: — אַזאַ איד גייט נישט אַריין אין פינף יאָר פּלאַן.

ער: — וואָס זשע טוטנמיטים?

איך: — אַ קראַנקן לייגט מען אַריין אין בעט.

ער: — נו, לאָמיר זאָגן, אַז ער איז נישט קראַנק, נאָר גלאַט אַזוי אַ פיינער איידעלער איד, וואָס איז ווייט פון אַרבעט.

איך: — גאָרנישט. וואָס זאָל טאָן אַזאַ איד? ער גייט פּאַוואָלי הין און קריק, און זומער איז אים צו־הייס, און ווינטער איז אים צו־קאַלט.

ער: — זאָג מיר נאָר, יאָסעלע, פונוואַנען נעמען זיך די קלאַנגען, אַז מען שלאָגט אידן אין רוסלאַנד?

איך: — די קלאַנגען נעמען זיך גראַדע פון „זיכערע קוועלע“. איך אַליין וועל אייך דערציילן פון פאַקטן ווי מען שלאָגט טויזנטער אידן אַ טאָג.

ער: — (אונטערגעשפּרונגען פון סימכע) פּענע, הער נאָר ווי יאָסעלע דערציילט מיט דער ברייטער האַנט! אַ געזונט אין אים! זאָג מיר נאָך, יאָסעלע, דערצייל מיר אַקוראַט וואָס דו ווייסט וועגן אידן־שלאָגעריי.

איך: — איר ווילט וויסן אַקוראַט?

ער: — אַלצדינג מיט יעדער פּישטשעווקע. דאָס איז טאַקע אינגאַנצן וואָס איך האָב געוואָלט וויסן! ס'איבעריקע בין איך דיר מויכל.

איך: — צום ביישפּיל, ווען פּילסודסקי פילט זיך אויפגע־לייגט, פאַרדרייט ער זיך די וואָנצעס און מאַכט אַ פּאָגראָם אַף אידן. נעמט מען גראָבע דעמבעס, אָדער מעסערס, אָדער וואָס עס מאַכט זיך צו דער האַנט און מען שלאָגט גלייך אין מיטן אידן אַריין. און ווען איינער זאָל זיך צעטומלען, און דערלאַנגען אַ קנאַק מיטן שטעקן צי מיטן מעסער אויסערן אידן, צעבלוטיקט ער די לופט. אָבער דאָס טויג נישט. דער עמעסער כוליגאַן האָט האַנאָע, ווען ער דערלאַנגט מיט דער דובינע גלייך אינם אידן אַריין. אויב נישט, טאָ וואָס זשע איז די כאָכמע? אָבער אין עסעסעסאַר שלאָגט מען אידן אַנדערש.

ער: — (מיט פיבער אין קאָל) נו, נו, זאָג שוין, יאָסעלע, ווי אַזוי?

איך: — אָבער איר וועט קיינעם ניט אויסזאָגן?

ער: — וואָס מיינסטו, איך בין עפּעס אַ יאָלד? פאַרשטיי

איך דען נישט, אַז דיר פּאַסט נישט צו דערציילן אַזעלכע זאַכן! אָבער מיר מעגסטו געטרויען.

איך: — נו, גוט! אייך וועל איך דערציילן. אין סאָוועטן־פאַרבאַנד שלאָגט מען אידן — פּאָר.

ער: — אַהאַ, איך פאַרשטיי שוין, דו ווילסט אַוואַדע זאָגן אַז מען שלאָגט אידן אין „פּאָר־קאָוטס" (אידן אין פוטערס).

איך: — דאָס איז שוין באַלד ריכטיק, נאָר נישט אינגאַנצן.

ער: — דערצייל, איך בעט דיך, אינגאַנצן.

איך: — אין סאָוועטן־פאַרבאַנד שלאָגט מען אידן פּאָר, אַז זיי זאָלן פאָרן אַף ערד־אַרבעט קיין טיכאָנקע, בירא־בידזשאַן, קרים, אָדער אין זאַוואָדן.

ער: — אַי, גיי שוין גיי, איך האָב פיינט אַז מען דרייט אַהער און אַהין! שלאָגן אידן איז שלאָגן אידן! דרייט ער מיר אַ ספּאָדיק, מיט שלאָגן אידן פּאָר, פאַרשלאָגן אידן! אַמער זאָגט מען שוין פּראָסט: מען שלאָגט אידן אין רוסלאַנד און פאַרטיק!

איך: — נו, זאָג איך דאָך, אַז מען שלאָגט אידן, נאָר דער „פּאָר" ליינט אייך אינדרערד אַריין.

ער: — פּע, יאָסל, דו זאָלסט מיך זידלען? מיך (מיט אַ קוויטש) מיך?

איך: — איך זידל אייך נישט. נאָר איר זענט אַ מיעס מענטשל, אַן־אונפאַרזיך.